

CONFERÈNCIA INAUGURAL

Convivència, participació i responsabilitat: per a una ciutadania activa i plena

Dimarts 3 de maig, 19 h.
Centre Cultural La Mercè

Ponent

Victòria Camps

Catedràtica de filosofia moral i política de la UAB

Moderador

Albert Quintana

Vicepresident de la Fundació SER.GI

Resum de la ponència

La conferència es planteja al voltant de tres idees força:

- A. Formes d'exclusió social. Quines són les persones excloses i per què?
- B. Per què plantejem els conflictes que es deriven de l'exclusió social des de la vessant cultural?
- C. Quines respostes es plantejen als conflictes socials? Quines polítiques públiques són necessàries? Quina ètica es planteja en el plànol individual?

Principalment reconeixem dos col·lectius que pateixen l'exclusió social de forma més salvatge. Per una banda, el grup més gran és el col·lectiu de persones immigrades, mentre que per altra banda, es fa al·lusió al col·lectiu de joves aturats. Ambdós col·lectius pateixen un exclusió econòmica i una exclusió emocional o psicològica. La importància de la primera exclusió es relaciona

amb la segona exclusió que fa referència al fet de no tenir possibilitats d'expectativa i de participació en la vida col·lectiva, social o activa. És important aturar-se un moment a reflexionar en la qüestió que es planteja perquè es basa en la transformació de les formes d'exclusió social. Actualment, una persona es sent exclosa de forma subtil ja que per una banda té accés al sistema de protecció, mentre que per altra banda, es sent privada de les perspectives de futur. Aquest fet, situa el concepte d'integració al centre del debat, ja que es fa francament difícil integrar-se en una societat sense possibilitats de millora. D'aquí podem entendre la categoria de PREFERÈNCIES ADAPTATIVES. Les decisions de futur són limitades per les situacions d'exclusió subtil. Els col·lectius als quals fem referència escullen les seves opcions formatives, laborals i de vivenda... segons el seu entorn social i cultural, que és limitador en l'ascens social.

Les noves construccions d'exclusió social generen conflicte i problemes de convivència, sobretot en moments de situació econòmica complicada. Els conflictes passen, sovint, per agreujar els estereotips. Els models polítics per la convivència han estat fracassats a diferents països europeus, com el multiculturalisme del Regne Unit o l'assimilacionisme de França. Per exemple, el multiculturalisme dóna el pes important la bondat de reconèixer les diferències, però no totes les diferències són acceptable ja que hi ha diferències que discriminen o que ataquen a certs drets fonamentals. Posar l'atenció en la diferència, i en protegir-les, desvia l'atenció d'altres temes més importants. El centre del debat al voltant de la convivència es troba en el model del comunitarisme, que vetlla per potenciar allò comú, allò que s'ha de compartir. Aquest treball es garanteix proactiva de prevenció de conflictes. El model multicultural evita els conflictes perquè parteix del factor de la no-convivència. Gianni Vattimo ha estat un filòsof que s'ha ocupat de reflexionar-hi, argumentant que el risc de les ciutats multiculturals han reduït l'espai públic per por al conflicte. Així doncs, un valor en boga com la tolerància implica la falta de comunitarisme, perquè la tolerància és el respecte per l'altre sense implicar-s'hi. Conseqüentment, es proposa com a model a potenciar el de la interculturalitat. Per altra banda, també s'aborda la responsabilitat en l'acció que suposa prendre decisions i resoldre els conflictes. Tot sovint esperem que resolguin els conflictes els altres, quan nosaltres també som part del conflicte, tenim responsabilitat. (S'exposa el cas de França que per resoldre el conflicte del vel es va arribar a crear una comissió per estudiar el conflicte i arribar a fer una recomanació política a través de l'Informe Stassi → els implicats demanaven responsabilitats als altres, sense implicar-s'hi). Els conflictes s'han de treballar constantment des de les causes. Ens cal ser responsables en les pràctiques sobre la realitat, per saber canviar quan una política concreta no funciona. És a dir, cal teoritzar i experimentar.

Calen uns canvis estructurals basats en la ètica per part de les institucions i administracions que són els que tenen la capacitat de garantir els drets fonamentals. Els canvis estructurals han d'anar adreçats a garantir les mateixes oportunitats a qui no les té, per tal d'aconseguir que el punt de partida sigui el màxim de just possible. Aquí ens podríem referir a autors com Amartya Sen o John Rawls. Aquesta és la premissa indispensable per aconseguir la igualtat de capacitats. A banda, també hi ha la necessitat d'un altre concepte de ciutadania activa que és el sentiment d'indignació pública i personal, la ciutadania tenim uns drets per reclamar i uns deures per complir, la ciutadania ha de reprendre la consciència dels seus drets. Si no només treballem amb una idea de ciutadania que es centra en el respecte dels drets, que en definitiva és molt jurídica. A les democràcies liberals ens falta incorporar la següent pregunta:

- a. QUIN TIPUS DE PERSONALITAT CIUTADANA MORAL NECESSITEM PER LA NOSTRA DEMOCRÀCIA?
- i. Actualment sabem que la personalitat conformada i consumista és la més preponderant.
 - ii. Per cultivar la dimensió cívica i ciutadana calen els mínims comuns ètics i amb aquests, s'ha de ser beligerant.
 - iii. La civilitat i la justícia ens aporten la universalitat de la moral, que és contradictòria amb el relativisme moral.
 - iv. Els valors mínims són els valors bàsics per la convivència, que s'ha de construir amb l'Educació, educació entesa com la formació integral humana en valors i democràcia.

Malgrat aquesta voluntat, hem d'estar amatents als nous populismes que han sorgit per Europa, partits polítics nascuts de la radicalitat del racisme. Per això es torna important de nou, l'educació, que ha de ser totalment pràctica.

PREGUNTA 1:

Sorpresa davant el plantejament de l'exclusió social de l'autora, per el fet que l'exclusió principal entre uns i altres és la jurídica, que permet reconèixer a alguns ciutadans amb dret a vot, mentre que altres estan exclosos. Caldria responsabilitzar a qui correspon d'aquesta situació. En aquest cas sí que parlem d'una exclusió en tota regla: jurídica, emocional, psicològica... Es genera un sentiment cap a la persona de rebuig, la qual cosa es transmet a les segones generacions.

RESPOSTA 1:

És relatiu al què es planteja des del nou concepte d'exclusió ultramoderna. Les persones es troben dins el sistema, però no del tot. És una crueltat de la democràcia que pesa sobre la immigració. En aquest cas però caldria matisar que es tracta d'una exclusió de nou econòmica, ja que una persona en aquesta

situació amb poder econòmic, resol els tràmits sense dificultat i patiment. Per això de nou, es subratlla el concepte de PREFERÈNCIES ADAPTATIVES, perquè la condició d'immigrant et fa sentir part de i no part de... Finalment, l'autora afirma que és una gran contradicció la declaració universal dels drets humans, ja que mentre es proposa que qualsevol persona és lliure de viure on vol, és complicadíssim arrelar-se a un territori.

PREGUNTA 2:

En relació al subtítol de l'edició de Girona intercultural d'enguany, reforçant el compromís social, es pregunta si el compliment dels drets i dels deures només recau sobre els ciutadans? Si no que haurien de ser qui té més responsabilitat.

RESPOSTA 2:

La justícia no està en mans dels ciutadans, aquesta responsabilitat recau sobre les institucions. La ciutadania el què ha de fer és reclamar, indignar-se, reivindicar... Si no, no anem bé. Per exemple la campanya del 0.7%, de fa molts anys, encara no s'ha acabat d'acomplir... Si no hi ha pressió ciutadana, la política no respon. Cal més indignació per aconseguir més resposta.